

Les últimes lletres

Un blanc encès en la foscor

RAFART, Susanna.

Retrat en blanc.

Pròleg de Manuel Forcano.

Ed. Moll, Balanguera, 116.

Mallorca, 2004.

66 pàgines.

Molino en llamas / Molí encès

Col·lecció «La piedra que habla».

El Toro de Barro, 231.

Cuenca, 2005.

53 pàgines.

Cacería / Cacara

«Cuadernos del Mediterráneo», 40.

El Toro de Barro, 226.

Cuenca, 2005.

16 pàgines.

Després del premi Carles Riba del 2001 per *Pou de glaç* i d'una segona i reeixida incursió en la narrativa el 2003 amb *La inundació*, Susanna Rafart ens torna a sorprendre amb noves mostres de la seva obra poètica vigorosament personal. És una grata –i desitjada, val a dir– sorpresa. Però allò que es fa estrany és que aquests reculls hagin trigat tant a veure la llum i que en els dos darrers casos l'autora, havent-se traduït prèviament al castellà, hagi hagut de recórrer a una editorial de Cuenca. És un fet que explica força bé quina és la línia que segueixen les grans editorials de Barcelona.

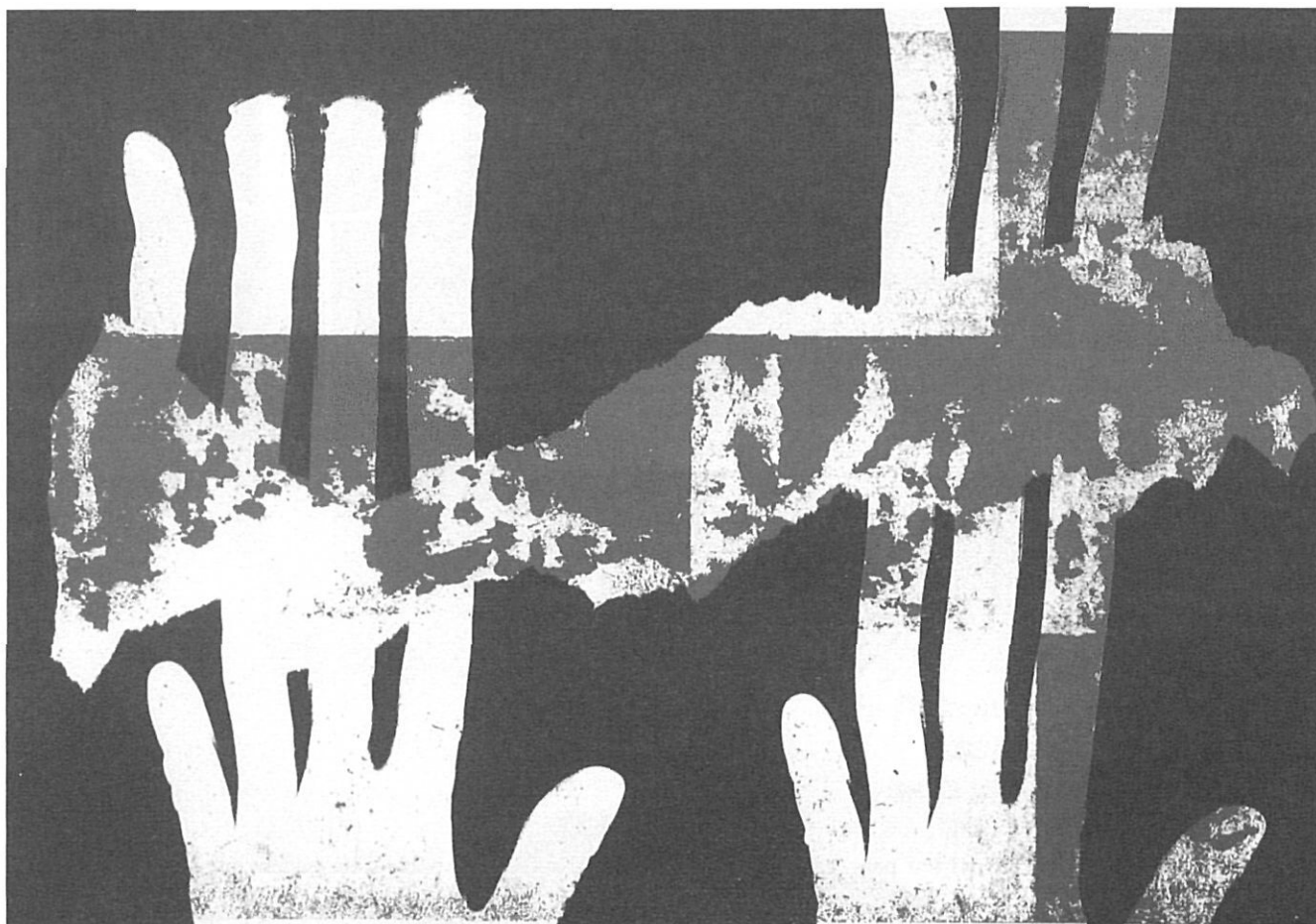
Retrat en blanc, precedit per una carta de Manuel Forcano a l'autora a manera de pròleg, conté quaranta poemes –la major part sense títol– que s'ocupen, amb mots d'Eugenio Montale, «de mirar les formes de la vida que s'esmicola»: l'amor i la mort, l'absència i la pèrdua, els impensats assots de la bellesa, la força de la creació artística i poètica, «les petites coses d'on la paraula exsuda». Si el retrat és en blanc, sovint també ho és el fons, potser per remarcar la impossibilitat de definir amb precisió els contorns de l'ànima humana. Les reflexions, les admonicions, els consells que l'autora s'adreça i adreça al lector són, potser com el crit blanc de Paul Celan, punyents i

corprenedors, reforçats per la robusta i elegant exquisidesa en les formes a què ja ens té acostumats. El recull s'obre i es clou amb sengles poemes on el blanc de la neu –del full?– senyoreja, com també la reflexió sobre el fet d'escriure –no és doncs gratuïta la dedicatòria del darrer a Maria Mercè Marçal–. Entre l'un i l'altre trobem la resta de poemes, alguns dels quals prenen com a punt de partida l'obra d'altres escriptors, com Shakespeare o els ja esmentats Montale («Una ombra vellutada...») i Celan, i la d'altres artistes, com Bruegel el Vell, Caravaggio, Toni Vidal i el *Tapís de la Creació* de la Seu de Girona. Aquest fet és una constant en l'obra d'aquesta escriptora i l'eix, o el detonant, d'algun dels textos de *Molí encès*.

Anterior a aquest llibre i essent-ne, en certa manera, un tast, trobem *Cacara*: un recull de tretze poemes (un dels quals, el que li dona títol, ja havia aparegut a *Retrat en blanc*) publicat a la revista *Cuadernos del Mediterráneo* de Cuenca. Onze d'aquests poemes s'inclouen a la segona part de *Molí encès*. Aquest darrer títol és un llibre format per tres parts ben diferenciades, fins i tot formalment. La primera, que es titula com el recull sencer, està formada per setze breus textos en prosa que permeten una lectura independent però que formen un tot discursiu sobre la creació i el pas del temps.

El molí és hidràulic: l'aigua serien les paraules d'una llengua compartida que fa moure els engranatges de l'elaboració individual del creador, que tot i ser conscient que «tot és part del procés que convoca i destrueix», potser amb «coàguls de llum» a la sang, segueix cercant «algunes sargantanes vives». La segona, titulada «Gare Toulouse-Matabiau», consta de catorze poemes de mètrica i temàtica variades però amarats tots d'un cert ambient francès que els dona un aire de família.

L'autora ens hi parla de la creació poètica i artística, de les ciutats, de la pintura, del temps que tot ho consumeix o modifica, de la natura, de la poesia que desferma cataclismes, de l'amor i els records, de la memòria i la mort, de la lectura com a part de la quotidianitat que pot fer de qualsevol indret una llar, de la petitesa de l'individu davant la immensitat de l'univers. Hi ha apunts de paisatge, evocacions d'amics traspassats, reflexions suscitades per la contemplació d'una obra d'art. La darrera de les parts es titula, significativament, «Un quadre (L'étoile du matin, 2)». Es tracta d'un text en prosa –dedicat a la pintora Esther Boix–, que neix de la contemplació del quadre d'aquest títol del pintor realista francès Camille Corot, que ja havia estat el pretext, o el tema, del tercer

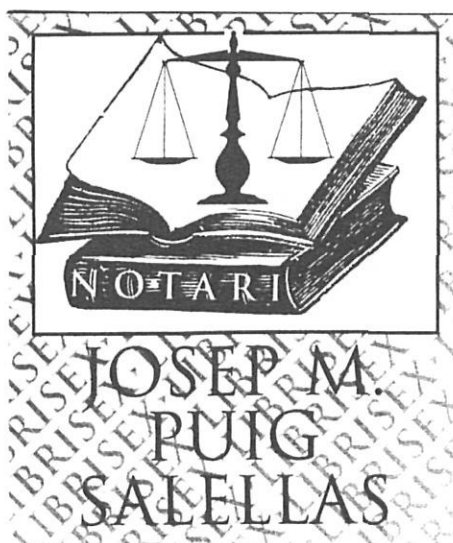
dels poemes de la secció anterior. Els períodes d'ampla volada d'aquest text, que a vegades tendeixen fins i tot a una mena de monòleg interior, recorden una mica algunes de les narracions de *La inundació*. Prenent com a punt de partença la contemplació d'aquest quadre, l'autora enceta un procés de reflexió sobre l'art i la creació que té com una mena de *leit-motif* en la idea que una obra feta pot no estar acabada.

Manuel Forcano, autor de la mena de pròleg de *Retrat en blanc*, parlava «del to greu i endolat» del recull, i aquest és el mateix to de *Molí encès*. Molt convenient a la seriositat dels continguts, de les idees expressades i

dels temes tractats. Però amb el punt just de gaudi estètic per tal de fer-ne més amena, i sobretot profitosa, la lectura. Antoni Marí, en un recent recull dels seus articles, diu: «El fonament de les arts és la vida i és una reflexió sobre la vida». Aquestes obres que he provat de presentar-vos en són un molt bon exemple. Procureu, doncs, «obrir tota matèria de consciència / al braser ardent d'una extinció segura / sense témer-se del fred que la inaugura».

Lluís Lucero Comas

MARQUES DE BIBLIOTHECA

Quan hom se'n va del seu país, perquè la vida l'empeny enfora, però hi deixa les arrels, resta sempre una força misteriosa, difícil de definir, que fa que —no sé com— constantment es cerquin motius de retorn. ■■■ Naturalment, hi ha retorns físics, però també d'altres de menys tangibles. I per això, quan vaig jubilar-me com a notari de Barcelona, precisament quan feia poc que s'havia creat la Universitat de Girona —que

sempre serà el meu poble—, era evident que li havia de fer donació de la meua biblioteca jurídica. ■■■ L'amabilitat del rector i de la gent de la Facultat de Dret fou aleshores l'origen del corresponent ex-libris, que deixarà establert de manera perenne que, un dia, un notari que es deia Josep M. Puig Salellas va donar aquell llibre a Universitat. ■■■ N'estic molt reconegut, però el lector n'ignorarà la raó profunda.

JOSEP M. PUIG SALELLAS

Notari